

Ірина Ціборовська-Римарович,
ст. наук. співробітник НБУВ, канд. іст. наук

**ТВОРИ ТЕОЛОГА-ЄЗУЇТА
ГЕОРГІЯ ГЕНГЕЛЯ (1657–1727)
У ФОНДАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО: ІСТОРИКО-КНИГОЗНАВЧА
ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИМІРНИКІВ**

Публікація присвячена історико-книгознавчому та джерелознавчому аналізу примірників видань праць відомого теолога-єзуїта Георгія Генгеля (1657–1727), які зберігаються у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Викладацька та адміністративна діяльність автора певний час була тісно пов'язана з Україною. Переважна більшість його праць вийшла з-під верстатів друкарні Львівського єзуїтського колегіуму. Зібраний і опрацьований матеріал інформує про шляхи розповсюдження творів автора, частина яких має на своїх сторінках автографи письменника, їх побутування, конкретизує відомості про склад і зміст фондів низки бібліотек єзуїтських колегіумів на етнічних українських землях у XVIII ст.

Георгій Генгель – помітна особистість в історії Ордену єзуїтів та Католицької Церкви на теренах Речі Посполитої XVIII ст. Письменник-полеміст, він залишив після себе 18 творів, скерованих проти догматів протестантизму на захист тези християнського віровчення про безсмертя душі. Теолог-єзуїт виступав з критикою доктрин лютеранства, цвінгліанства, янсенізму, кальвінізму й атеїзму. Він цікавився картузіянською філософією і виступав її опонентом. Його праці стали об'єктом вивчення сучасних теологів та філософів. В одній з них Г. Генгеля названо першим польським істориком атеїзму¹.

Г. Генгель народився у Великій Польщі 4.04.1657 р., вступив до Товариства Ісуса в Кракові у 4.09.1673 р., висвячення пройшов теж у Кракові 1685 р. Помер у Калішу 15.12.1727 р. у віці 70 років. Був професором теології в єзуїтських колегіумах Львова, Ярослава, Любліна, ректором колегіумів у Сандомирі, Гданську, Кракові, Львові, Калішу [1, 178; 6, VII/5, 385]. Його праці видавалися в друкарнях єзуїтських колегіумів Браунсберга (Бранева),

¹ *Jargo J. Jerzy Gengell jako pierwszy polski historyk ateizmu. // Euchermer 15 (1971) 61–68.*

Праги, Каліша, а найбільше – Львова. 14 описаних у публікації прижиттєвих видань мають авторські присвяти 11 особам як духовного звання, так і світського. Без сумніву, автор був особисто знайомий із ними й контактував, виконуючи свої обов'язки на ввірених йому посадах. Присвяти були адресовані таким представникам духовенства, як львівському архієпископу Янові Скарбку (†1733) [4, VIII, 376], холмському єпископу, широко відомому свого часу проповіднику Янові Феліксу Шанявському (†1733) [4, VIII, 600; 2, XXIV, 548], куявському і померанському єпископу, визначному статистикові свого часу Костянтинові Феліціану Шанявському (†1732) [4, XVIII, 600–601; 2, XXIV, 546–548], вармінському єпископу Теодорові Потоцькому, абатові Пеплинського монастиря Ордену цистерціанців Томі Франтішкові Чапському [4, III, 176], гнезненському каноніку Янові Голчинському, познанському кафедральному кантору Мацею Хелміцькому [4, III, 23]. Серед світських осіб присвяти одержали мальборзький воєвода Петро Кчевський (†1722) [4, I, 219], половецький воєвода Станіслав Денхоф (†1728) [4, I, 189], хелмінський воєвода Якоб Сигізмунд Рибінський (†1725) [4, 214], жидачівський староста Ян Дідошицький. Єпископу Яну Феліксу Шанявському, каноніку Янові Голчинському та абатові Томі Франтішкові Чапському було присвячено по два видання.

Мета цієї публікації – дати історико-книгознавчу характеристику примірникам його праць, що зберігаються нині у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – НБУВ), прослідкувати на документальних джерелах шляхи їхнього розповсюдження, побутування, комплектування ними бібліотек єзуїтських колегіумів, окреслити коло знайомств автора. Поштовхом до дослідження стало виявлення значної кількості примірників творів Г. Генгеля з дарчими записами автора та провенієнціями, які засвідчували приналежність книжок різним особам та інституціям. Такі випадки в евристичній роботі історика-книгознавця трапляються нечасто і є винятково цінним фактографічним матеріалом для гуманітарних досліджень.

Документальними джерелами для публікації стали 47 примірників прижиттєвих видань творів Г. Генгеля з фондів НБУВ (Київ), а також один примірник, що зберігається у Державному архіві Волинської області (Луцьк), і один зберігається у Замку-Музеї у Ланьцуті (Польща). Ми включили останні два примірники в групу досліджуваних стародруків, оскільки значні частини книгозбірень, з яких вони походять, нині зберігаються у фондах НБУВ – це книгозбірні Луцького єзуїтського колегіуму та Тульчинської бібліотеки магнатів Потоцьких герба «Пилява».

Окрім того, використано архівні документи, наукові каталоги стародруків, публікації книгознавчої та бібліотекознавчої тематики, які несуть інформацію про видання праць цього автора.

У НБУВ з 47 стародруків 39 перебувають у відділі бібліотечних зібрань та історичних колекцій (далі – ВІК), а 8 – у відділі стародруків та рідкісних видань (далі – ВСРВ). Серед книжкових колекцій ВІК примірники розподіляються таким чином: найбільша кількість примірників перебуває в колекції «Бібліотека Кременецького єзуїтського колегіуму» – 20 од. зб.; у колекції «Бібліотека Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії» – 9 од. зб.; у колекції «Бібліотека Київського університету Св. Володимира», її структурній частині «Роки» – 4 од. зб.; у колекції «Бібліотека Київської духовної академії» – 3 од. зб.; по одній – у колекціях «Бібліотека Острозького єзуїтського колегіуму», «Бібліотека Бердичівського монастиря босих кармелітів», «Родова бібліотека волинських шляхтичів Мікошевських герба «Домброва». Примірники генгелівських творів у ВСРВ зберігаються в колекції рідкісних видань 2-ї половини XVI – 1-ї чверті XIX ст., надрукованих латинським шрифтом.

Виявлені примірники яскраво демонструють шляхи розповсюдження творів цього автора, а відтак розкривають шляхи комплектування монастирських книгозбірень, в першу чергу бібліотек єзуїтських колегіумів, віддзеркалюють коло знайомств автора.

Поповненню книгозбірень єзуїтських осередків сприяли дари самих авторів-єзуїтів. Хоча орденські правила запобігали створенню єзуїтами особистих бібліотек, однак в певних випадках дозволялося мати власні книжки. Головним джерелом посідання книжок були взаємні дари авторів-єзуїтів. Кожний автор прагнув подарувати свій новий твір орденському дому, в якому раніше працював, приятелям – братам по Ордену. Треба відмітити, що твори Г. Генгеля вийшли з-під верстатів єзуїтських друкарень, які постачали свою продукцію в першу чергу осередкам Товариства Ісуса.

З досліджених стародруків в окрему групу можна виділити примірники з дарчими записами автора конкретним особам. Серед стародруків іменні дарчі записи Г. Генгеля мають чотири примірники. Всі адресати – члени Товариства Ісуса, які, без сумніву, були особисто знайомі з автором. Названу групу складають: Михайло Юрковський, який був професором риторики у Кам'янці на Поділлі (1712–13 рр.), Львові (1713–14 рр.), Ярославі (1714–15 рр.) [1, 256]; Антін Сяркевич – професор моральної теології в Ярославі (1713–14 рр.) і префект тамтешньої школи (1711–14 рр.) [1, 613]; Ян Канти Хоєцький – настоятель Кременецького єзуїтського колегіуму у 1724–30 рр., префект школи в Острозі (1730–31 рр.) [1, 92]; Якуб

Соколенський (варіант прізвища – Соколинський) – професор риторики в Ярославі (1716–17 рр.), професор філософії і математики у Торунському (1719–20 рр.), Львівському (1721–23 рр.), Люблінському (1723–29 рр.) єзуїтських колегіумах, регенс дієцезіальної семінарії в Любліні (1729–33 рр.) [1, 631].

Проведений джерелознавчий аналіз провенієнцій описаних стародруків дає можливість просистематизувати стародруки, виділивши 5 груп. До першої групи відносимо примірники з дарчими записами автора конкретним особам – таких маємо 4 кн. До другої – примірники з дарчими записами автора конкретним інституціям – 9 кн. До третьої – примірники з провенієнціями, які констатують приналежність книжки конкретній установі, беручи до уваги не тільки записи, але й старі шифри бібліотек, – 29 кн.; до четвертої – з провенієнціями, які констатують приналежність книжки конкретній особі, не засвідчуючи дарування її автором – 6 кн., до п'ятої – примірники без жодних провенієнцій – 1 кн.

За архівними джерелами праці Г. Генгеля «*Censura prophetiarum de Romanis Pontificibus...*» (Львів, 1724) та «*Gradus ad atheismum...*» (Львів, 1724) знаходилися у фондах бібліотеки Вишневецького замку, якою володіли князь М. С. Вишневецький і представники роду Мнішків². «*Censura prophetiarum de Romanis Pontificibus...*» (Львів, 1724) була і в бібліотеці Тульчинського палацу руського воєводи Станіслава Щенсного Потоцького (1752–1805)³. Твір Г. Генгеля про докази непорочного зачаття Пресвятої Богородиці «*Vindiciae Marianaе innocentiae per enervationem propositionem...*» (Львів, 1725) був у фонді родової книгозбірні шляхетського роду Мікошевських герба «Домброва». Тепер цей примірник зберігається в колекції ВСРВ. За архівними документами, цей твір був і у бібліотеці Берестейського єзуїтського колегіуму⁴. В названій монастирській книгозбірні знаходилися ще такі твори Г. Генгеля: «*Admiranda Lutheri...*»⁵, «*Censura prophetiarum de Roma Pontificibus...*»⁶, «*Gradus ad atheismum...*», «*Eversio atheismi...*»⁷, «*Admiranda*

² Центральний державний історичний архів України у м. Києві (далі ЦДІАУК), ф. 250, оп. 2, спр. 30, арк. 13–13 зв.

³ ЦДІАУК, ф. 49, оп. 2, спр. 14, арк. 5. Нині зберігається в фондах бібліотеки Замку-музею в Ланьцуті (Польща), шифр SD. 322: Wiśniowska Z. Katalog starych druków Biblioteki Muzeum-Zamku w Łańcutcie. – Łańcut, 1974. – S. 96. – № 311.

⁴ Державний архів м. Києва (далі ДАК), ф. 16, оп. 290, спр. 168, арк. 6.

⁵ ДАК, ф. 16, оп. 290, спр. 168, арк. 6.

⁶ ДАК, ф. 16, оп. 290, спр. 168, арк. 16.

⁷ ДАК, ф. 16, оп. 290, спр. 168, арк. 26.

Jansinismi...»⁸, «Defensio theologiae scholasticae...»⁹, «Tractatus theologicus de iudicio universali...». У теологічній Бібліотеці Bobolanum (Варшава) зберігається шість книжок Г. Генгеля з дарчими записами-присвятами автора членам Товариства Ісуса – Станіславу Попелю та Петру Томіцькому, настоятелю Красноставського осередку єзуїтів (ім'я не вказано), колегіумам у Любліні, Красноставі та Перемишлі [3, XXX, 266]. Станіслав Попель (1688–1760) виконував обов'язки професора філософії у Перемишльському єзуїтському колегіумі у 1722–25 рр. і Люблінському – у 1725–28 рр. Згодом він був обраний провінціалом на термін 1750–53 рр. [1, 529]. Петро Томіцький вступив до Ордену тільки у 1725 р. і на час дарування книжки був ченцем із невеликим стажем служіння в лавах Товариства Ісуса [1, 696].

Провенієнції відомих примірників видань праць Г. Генгеля, які зберігаються нині у книгосховищах України, дають змогу документально встановити місця знаходження книжок у XVIII ст. і прослідкувати їхні шляхи впродовж XIX і XX ст.

Аналіз зібраних даних про стародруки, які подають різні джерела, дає нам інформацію про їхнє розповсюдження у XVIII ст. Найбільша кількість примірників опинилася у монастирських книгозбірнях католицьких чернечих орденів: колегіумних бібліотеках Товариства Ісуса (Берестя, Красностав, Кременець, Луцьк, Люблін, Остріг, Перемишль, Полонне), бібліотеках монастирів Ордену тринітаріїв (Берестечко, Кам'янець, Теофіполь), Ордену бернардинів (Янів), Ордену босих кармелітів (Бердичів). Були вони також в бібліотеках греко-католицьких монастирів, зокрема, Полоцького василіянського монастиря. Знаходилися твори Г. Генгеля і в приватних шляхетських бібліотеках. Зокрема, у власності краківського каштеляна, князя Януша Антонія Вишневецького (1678–1741) та у бібліотеці його рідного брата великого гетьмана ВКЛ князя Михайла Серватія Вишневецького (1680–1744), в палацовій бібліотеці Тульчинського маєтку руського воєводи Станіслава Щенсного Потоцького, в бібліотеці коменданта Кам'янецької фортеці, архітектора, нумізмата, бібліофіла Яна де Вітте (1709–1785). В бібліотеці шляхтича Станіслава Мікошевського, який був коморником Руського воєводства, мірничим і будівничим [8, 141–142], зберігалися примірники трьох творів теолога-єзуїта.

У XIX ст. примірники «осіли» у фондах бібліотек Київського університету Св. Володимира, Луцько-Житомирської дієцезіальної

⁸ ДАК, ф. 16, оп. 290, спр. 168, арк. 30 зв.

⁹ ДАК, ф. 16, оп. 290, спр. 168, арк. 6.

семінарії, Київської духовної академії та Волинської православної духовної семінарії.

До фондів НБУВ стародруки надійшли у 20–30-х рр. XX ст. у процесі активного формування бібліотечного фонду в складі фундаментальних бібліотек Київського університету св. Володимира, Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії, Київської духовної академії, Волинської православної духовної семінарії. З метою унаочнення шляхів розповсюдження примірників укладено схему їхньої міграції. Подана в публікації схема міграції примірників праць Г. Генгеля ілюструє шлях кожного примірника з місця публікації до теперішнього місця зберігання. Міграція книжок відтворена за даними провенієнцій, а також за джерелами, які висвітлюють історію відповідних книгозбірень та інституцій. Тому в попримірниковому описі видань деякі населені пункти, введені до схеми, не згадуються. Схема складена за таким принципом: примірники згруповані за хронологічною ознакою – роками видань; по горизонталі: місце видання – Браунсберг, Каліш, Львів, Прага; далі йдуть географічні назви місцевостей, де знаходилися примірки у минулому, розташовані у хронологічній послідовності «переїзду» книжок; сучасні місця зберігання – Київ, Луцьк, Ланьцут; діючий бібліотечний шифр. По вертикалі примірники розташовані в алфавітному порядку географічних назв – перших місць знаходження книжок. У випадках, коли було неможливо встановити місце знаходження стародрука, але було достеменно відоме ім'я власника книжки, воно подається у схемі в квадратних дужках. Схема говорить про те, що практично всі зафіксовані примірники книжок побутували на етнічних українських землях. Ми не вносили до схеми міграції ті примірники, про які відомо тільки з документів, де констатується сам факт наявності книжки в конкретній книгозбірні і немає можливості оглянути їх *de visu* та одержати інформацію про власницькі записи на їхніх сторінках, а разом із тим і факти, необхідні для укладання задуманої схеми міграції книжок.

Відомості про кожний примірник подаються у такій послідовності: бібліографічний опис видання, формат у частинах аркуша, кількісна характеристика, інформація про присвяту видання, бібліографічні відомості з посиланням на «Bibliografia polska» К. Естрейхера (Краків, 1882–1951; Т. 8–34) та каталог «Пам'ятки книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні», укладений Я. Запаском та Я. Ісаєвичем (Львів, 1981, 1984; Кн. 1–2), сучасне місце зберігання примірників цього видання в інших книгосховищах (при наявності відповідних відомостей). У реєстрі кожний примірник має літерне позначення за українською абеткою.

Примірники одного видання розташовані в такій послідовності: спочатку примірники, що зберігаються у ВСРВ у порядку зростання розстановочних шифрів; потім – примірники, що зберігаються у ВІК, починаючи з колекції, де є найбільше примірників, в межах однієї колекції – в порядку зростання розстановочних шифрів. Провенієнції кожного примірника подаються в хронологічній послідовності.

Тексти записів передаються зі збереженням орфографії та пунктуації оригіналу. Якщо не вдалося прочитати якое слово чи розшифрувати абrevіатуру, або текст виявився нечитабельним через пошкодження, – у квадратних дужках проставляється трикрапка. Скорочені слова у записах розкриваються і подаються у квадратних дужках. Закінчення рядків позначається однією похилою лінією. Після оригінального тексту подається український переклад записів, зроблених латинською та польською мовами за діючим правописом української мови. Після тексту і перекладу в квадратних дужках подається місце знаходження провенієнції у книжці і приблизне її датування, якщо в оригіналі відсутня дата. Далі йде історичний коментар до провенієнції, який висвітлює побутування конкретного примірника. Потім – стислий опис оправи з викладом її характерних особливостей і її розмір у сантиметрах. Завершує інформацію про примірник сучасний бібліотечний шифр.

Схема міграції примірників творів Г. Генделя

1713

Львів → Житомир → Київ – Армар 6–79

Львів → Остріг → Аннополь → Кременець → Житомир → Київ – In. 2336(1)

Львів → [Михайло Юрковський] → Кам'янець → Київ – In. 2337

Львів → Полоцьк → Київ – D II 6/293

Львів → [Антін Сяркевич] → Кременець → Київ – S. J. 551

Прага → Остріг → Аннополь → Кременець → Житомир → Київ – In. 2336(2)

Прага → Теофіполь → Луцьк → Житомир → Київ – Армар XVII–595

1714

Прага → Кременець → Київ – S. J. 552

1715

Браунсберг → Варшава → Берестя → Дорогичин → Київ – 1855–707

Браунсберг → Полонне → Житомир → Київ – In. 2334

222

Браунсберг → [Емілій Ленвицький ?] → Теофіполь → Луцьк → Житомир → Київ – Армар 5–105

1716

Браунсберг → Берестя → Дорогичин → Київ – 1855–809

Браунсберг → Остріг → Аннополь → Кременець → Житомир → Київ – In. 2338

1717

Браунсберг → [Януш Антоній Вишневецький] → Кременець → Київ – S. J. 563 (інв. 2886045)

Браунсберг → Кременець → Київ – S. J. 563 (інв. 2886049)

Браунсберг → Янів → Житомир → Київ – Армар 7/ № 175

Прага → Кременець → Київ – S. J. 530

1724

Львів → Берестечко → Луцьк → Житомир → Київ – Армар 6/№ 144

Львів → Берестя → Дорогичин → Київ – 1855–919

Львів → Берестя → Дорогичин → Київ – 1855–522

Львів → Житомир → Київ – Армар VI–144 (інв. 2961919)

Львів → Кам'янець → Тульчин → Париж → Ланьцут – SD 322

Львів → Остріг → Аннополь → Кременець → Житомир → Київ – In. 2335

Львів → [Олександр Матей Дзевятинський] → Кременець → Київ – S. J. 533

Львів → Кременець → Київ – S. J. 535¹

Львів → Кременець → Київ – S. J. 535²

Львів → Кременець → Київ – S. J. 563 (інв. 2886048)

Львів → Кременець → Київ – S. J. 563 (інв. 2886047)

Львів → Люблін → Кременець → Київ – S. J. 563 (інв. 2886046)

Львів → Кременець → Київ – S. J. 563 (інв. 2886050)

Львів → [Станіслав Мікошевський] → [Я. Мешковський] → Луцьк → Житомир → Київ – Армар A–58

1725

Львів → Кременець → Київ – S. J. 527(2)

Львів → Кременець → Київ – S. J. 546 (інв. 2886027)

Львів → Кременець → Київ – S. J. 548

Львів → Кременець → Київ – S. J. 568

Львів → Кременець → Київ – S. J. 571¹ (інв. 2886064)

Львів → Кременець → Київ – S. J. 571² (інв. 2886062)

223

Львів → Луцьк – № 177

Львів → [Деодат Яхименський] → [Мильча]? → Київ – В XV 8/295

Львів → [Станіслав Мікошевський] → Трусилівка → Кременець → Київ – Ін. 1471

Львів → Остріг → Аннополь → Кременець → Житомир → Київ – Ін. 2339

Львів → Остріг → Аннополь → Кременець → Житомир → Київ – № 728

Львів → Полоцьк → Київ – Д II 12/686

1726

Каліш → [Станіслав Мікошевський] → [Франтішек Мікошевський] → Трусилівка → Кременець → Київ – Coll. Mikosz. 192

1727

Каліш → Люблін → Бердичів → Київ – Берд. 3880

Каліш → Кременець → Київ – S. J. 527 (1)

Каліш → Кременець → Київ – S. J. 527 (2)

Каліш → [отець Леон] → Теофіполь → Луцьк → Житомир → Київ – Armar 5–104

Каліш → [отець Леон] → Теофіполь → Луцьк → Житомир → Київ – Armar 5–103

Gengell, Georgius. Admiranda Jansenismi tribus exposita tractatibus ... – Brunsbergae [Braunsberg]: Typis Collegii Societatis Jesu, 1715; 4°; [4] f., 252 p., [4] f.

Присвята вармінському біскупові Теодору Потоцькому.

Estr. 17, 92.

Примірник а:

Провенієнції:

1) «Pro Collegio Societati Jesu fundato ab Ill[ustri]ss[i]mo Lubomerscio / succa[m]jerario / Regni, conscribit Auctor / 1716. 8 Nou[embri]». («Для колегіуму Товариства Ісуса, фундованому коронним підкоморієм ясновельможним Любомирським, записав Автор. Року 1716 8 листопада»). [Рукоп. XVIII ст.; форзац].

2) «Z Biblioteki Szkoły Żytomierskiej». («З бібліотеки Житомирської школи»). [Рукоп. XIX ст. Тит.]

Г. Генгель подарував книжку Місії отців єзуїтів у Полонному. Постійний місійний осередок Ордену єзуїтів тут був уфондований на кошти коронного підкоморія князя Єжи Домініка Любомирського у 1718 р. У 1717–1754 рр. Місійний дім підпорядковувався Острозькому єзуїтському колегіуму, а в 1754–1773 рр. – Житомирській резиденції Товариства Ісуса.

Після касації Ордену єзуїтів книжка з бібліотеки Місії у Полонному влилася до бібліотеки Житомирської резиденції, чотирирічна школа якої перейшла у відомство Едукаційної Комісії. Про це оповідає друга провенієнція стародрука. [1, 528]. (Boniecki A. Herbarz polski. – Warszawa, 1912. – Т. 15. – 76.). У 20-х рр. XX ст. книжка опинилася в бібліотеці Волинського музею і в 30-х рр. XX ст. в її складі була передана у фонди Всенародної Бібліотеки України при УАН (далі – ВБУ, тепер – НБУВ).

Оправа: дерев'яні дошки, обклеєні помаранчевим папером з рослинним орнаментом; корінець шкіряний з бинтами. 15 x 18,8 см.

ВСПВ, Ін. 2334.

Примірник б:

Провенієнції:

1) «Terragio Soc[ietatis] Jesu Polonae Varsaviensi inscribit Auctor». («Осередку Польської провінції Товариства Ісуса у Варшаві підписав Автор»). [Н. п. 1727 р.; рукоп.].

2) «№ 1136. Изъ библиотеки Дрогочинского училища. Второй экземпляр». [XIX ст.; рукоп.; форзац].

За адміністративно-територіальним устроєм Ордену єзуїтів Варшава входила до Литовської провінції Ордену. В першій половині XVII ст. великий коронний маршалок Лукаш Опалінський записав колегіуму єзуїтів у Раві Мазовецькій, який входив до Польської провінції Товариства Ісуса, дім у Варшаві, щоб отці єзуїти Корони мали місце для помешкання у столиці. Напевно, саме для цього дому і подарував свою книжку Г. Генгель. Потім книжка пройшла шлях через Берестя і Дорогичин до Києва.

Оправа: дошки, обклеєні рожевим папером із золотим рослинним орнаментом; корінець шкіряний, дуже пошкоджений. На корінці – паперова наліпка зі старим шифром «279». Обріз крапчастий, синій. 16 X 19,5 см.

ВІК, 1855–707

Примірник в:

Провенієнції:

1) «Ex libris Emiliani [Len]wicky [?]». («З книжок Еміліана Ленвицького»). [Форзац, тит.; рукоп. XVIII ст.]. Запис повторено на титульному аркуші.

2) «Conventus Theophilopol[iensis] / Ord[inis] S[anctissimi]mae Trinitatis». («Теофіпольського монастиря Ордену тринітаріїв»). [Зв. тит.; рукоп.; XVIII ст.].

3) Овальний штамп бібліотеки Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії з написом латинською мовою: «Sigillum Bibliothecae Seminarii Luceor-Zytomeriensis» [Тит.; XIX ст.].

Книжка спочатку належала Емілію Ленвицькому. Потім вона стала

власністю Теофіпольського монастиря Ордену тринітаріїв. Коронна хорунжина Теофіла з Сенявських Яблоновська († 1754) 1741 р. у своєму володінні на Волині, містечку Теофіполь (тепер райцентр Хмельницької обл.), в яке перейменувала у 1740 р. Човган (Камінь, Камінь Човганський), уфундувала тринітарський монастир [5, 285]. З 1761 р. Теофіполем володіли Сапіги (Słownik geograficzny. – Warszawa, 1892. – Т. 12. – S. 298). Після польського повстання 1830–31 рр. монастир і школу при ньому було закрито, монастирські маєтки конфісковано, монастирських селян переведено в розряд державних¹⁰. Найвірогідніше, що ченці-тринітарії з Теофіполя прийшли до Луцька, до найбільшого і найближчого орденського осередку, забравши з собою книжки, які після закриття Луцького тринітарського монастиря влилися до бібліотеки Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії. Потім із фондами стародруків Волинського музею книжки потрапили до ВБУ у Київ.

Оправа: дошки, обклеєні брунатним папером вишневого кольору з золотим рослинним орнаментом, корінець шкіряний з бинтами і паперовою наліпкою з шифром семінарії, пошкоджений. Обріз фарбований. 15 x 18,5 см.

ВІК, Армар 5–105.

Gengell, Georgius. Admiranda Lutheri tribus exposita tractatibus. In primo: Exponuntur et discutiuntur aliqua dicta et facta, Lutherum concernentia, quae ab ejus affectis, inter Admiranda reponi solent. In secundo: Exponuntur vere Admiranda Lutheri mendacia, atque Convicia lata in SS. Patres, Sacra Concilia, S. Moysen, et libros Scripturae Sacrae. Item Admiranda ejus superbia, et maledicentia. In tertio: Tractatum demum, admirandi errores contenti tum in Lutheri Doctrina, tum in ejusdem Doctrinae Confirmatione, tum in datis ab eo variorum Casuum Resolutionibus, exponuntur. – Praegae [Praha]: Typis Universit. Carolo-Ferdinandae, in Collegio Soc. Jesu ad S. Clem.; per Joachimum Joannem Kamenicky factorem, 1714; 4°; [6] f., 114 p., [4] f.

Присвята мальборзькому воєводі Петрові Кчевському.

Estr. 19, 91–92.

Примірник а:

Провенієнції:

1) «Residentiae Cremenecensis S[ocietatis] J[esu]». («Кременецької резиденції Товариства Ісуса»). [Рукоп. XVIII ст.; тит.].

2) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету

¹⁰ ЦДІАК, ф. 442, оп. 74, спр. 256, ч. 4, арк. 112.

Св. Володимира з написом латинською мовою: «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI». [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник належав бібліотеці Кременецького єзуїтського колегіуму. Після скасування Товариства Ісуса у 1773 р. книгозбірня Колегіуму стала складовою бібліотеки Волинської гімназії у Кременці (з 1819 р. – Волинського ліцею). У 1834 р. бібліотека Волинського ліцею, а в її складі і книжки кременецьких єзуїтів, надійшла до Київського університету св. Володимира. У 1927 р. згідно з постановою колегії Народного комісаріату освіти УСРР від 2 серпня 1926 р. фундаментальна бібліотека Університету Св. Володимира була передана ВБУ. Такий шлях з Кременця до Києва пройшли всі примірники бібліотеки кременецьких отців єзуїтів.

Оправа: кришки – картон, обклеєний фіолетовим папером з золотим рослинним орнаментом; корінець шкіряний з бинтами, двома паперовими наліпками: одна – з назвою книжки, інша – зі старими шифрами «46», «672». На форзаці старі шифри: «188 S. J.» (червоним чорнилом), «552». 15 x 18,3 см.

ВІК, S. J. 552.

Gengell, Georgius. Admiranda Zvingli et Calvini tribus exposita tractatibus. In primo: Admirandus praeceptor Zvingli, item admirande erronea ejus Doctrina, et Prophetia, exponuntur ac discutiuntur. In secundo: Exponuntur Admiranda Calvini mendacia, Admiranda item ejus superbia, maledicentia, et impietas, Admirandaeque erronea ejus Gesta. In tertio: Tractatum demum, Admirandi errores Calvini, tum in ejus Doctrina fidei: tum in datis ab eo variorum Casuum Resolutionibus contenti, exponuntur et refelluntur. – Praegae [Praha]: Typis Universit. Carolo-Ferdinandae, in Collegio Soc. Jesu ad S. Clem., per Joachimum Joannem Kamenicky factorem, 1717; 4°; [6] f., 131 p., [5] p.

Присвята хелмінському воєводі Якобу Сигізмунду Рибінському.

Estr. 17, 92.

Примірник а:

Провенієнції:

1) «Residentiae Cremenecensis Societatis Jesu». («Кременецької резиденції Товариства Ісуса»). [Рукоп.; XVIII ст.; тит.].

2) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI». [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник з бібліотеки Кременецького єзуїтського колегіуму.

Оправа: кришки – картон, обклеєний папером вишневого кольору з золотим рослинним орнаментом; корінець шкіряний, пошкоджений, на

корінці паперова наліпка зі старими шифрами: «24» і «630»; обріз крапчастий, синій. На форзаці старі шифри: «189 S. J.» (червоним чорнилом) і «530». 15,4 x 19,5 см.

ВІК, S. J. 530.

Gengell, Georgius. Censura prophetiarum de Romanis Pontificibus quaestionibus multifariis illustrata et comprehensa. – Leopoli [Львів]: Typis Collegii Sicietatis Jesu, 1724; 4°; [8] f., 128 p., [2] f.

Присвята львівському архієпископу Янові Скарбку.

Estr. 17, 92. ЗІ № 1022: НБУВ, ЛБАН, ХНБ, Наукова бібліотека у Пряшеві, бібліотека ПАН у Курнику.

Примірник а:

Провенієнції:

1) «Collegio Ostrogiensis Soc[ietatis] J[esu] inscribit Auctor». («Острозькому колегіуму Товариства Ісуса підписав Автор»). [Н. п. 1727 р.; тит.; рукоп. XVIII ст.].

Книжка була подарована автором Острозькому єзуїтському колегіуму, який був заснований у 1624 р. Ганною Алоїзою Ходкевичевою з Острозьких (1600–1654) – правнучкою благовірного князя Василя Костянтина Острозького (1526–1608), дружиною віленського воєводи, гетьмана ВКЛ Яна Кароля Ходкевича. Після касації Товариства Ісуса у 1773 р. Едукаційна Комісія віддала будинок і бібліотеку колегіуму Ордену василіян. Після третього поділу Речі Посполитої у 1795 р. отців василіян з Острога було переведено до Гощі, а будівлю віддано православному духовенству. У приміщенні колишнього єзуїтського колегіуму 14 травня 1796 р. було відкрито Волинську православну духовну семінарію. До її бібліотеки влилася книгозбірня єзуїтського колегіуму. Далі доля книжок була пов'язана з долею бібліотеки Волинської православної духовної семінарії, і разом з бібліотекою семінарії вони переїжджали по Україні. У 1796–1825 рр. семінарська бібліотека перебувала в Острозі, 1825–1836 рр. – в Аннополі, 1836–1901 рр. – у Кременці, з 1901 р. – у Житомирі. Після Жовтневої революції 1917 р. бібліотека Волинської православної духовної семінарії була передана до ВБУ. (Храневич К. Скитальческа судьба Волинской семинарии (1796–1896) // Киевская старина. – 1896. – Т. 53. – С. 225–248). Такий шлях від Острога до Києва пройшли книжки бібліотеки Острозького єзуїтського колегіуму.

Оправа: шкіряна; кришки – картон, обтягнутий темно-брунатною шкірою; на кришках лнійна рамка сліпого тиснення; обріз крапчастий, синій. 15 x 18,5 см. На форзаці старі шифри і записи: «№ 725 н. к. / Эж. 1-й», «34», «14» [закреслено], «п. 23 / Тах. / Ziі. 1 / gr. 9».

ВСПВ, Іп. 2335.

Примірник б:

Провенієнції:

1) «R[everen]do Patri Dziewiatynski Soc[ietatis] Jesu». («Достойному отцю Дзевятинському, члену Товариства Ісуса»). [Рукоп.; XVIII ст.; тит.].

2) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI». [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник походить з бібліотеки Кременецького єзуїтського колегіуму. Книжку було подаровано невстановленою особою Олександрові Матею Дзевятинському (22.04.1700–12.03.1742), члену Товариства Ісуса, який був професором моральної теології в Острозькому колегіумі у 1733–34 рр., префектом школи у Кременці у 1736–37 рр., префектом школи у Луцьку у 1738–39 рр. [1, 142]. Теоретично книжка могла бути подарована О. М. Дзевятинському в Острозі. Власник книжки міг одержати її у подарунок під час свого перебування у Кременці чи привезти її до Кременця із собою та залишити в кременецькій бібліотеці. Примірник розділив долю колегіумної книгозбірні.

Оправа: кришки – картон, обклеєний золотавим папером з квітковим орнаментом; корінець шкіряний з паперовою наліпкою зі старими шифрами «27» та «653». Обріз крапчастий, синій. На форзаці старі шифри: «191 S. J.» (червоним чорнилом) та «533». 15,5 x 19 см.

ВІК, S. J. 533.

Примірник в:

Провенієнції:

1) «Inscriptus Residentiae Cremenecensi Societatis Jesu». («Підписана Кременецькій резиденції Товариства Ісуса»). [Рукоп. XVIII ст.; форзац].

2) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI». [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник походить із книгозбірні Кременецького єзуїтського колегіуму.

Оправа: півшкіряна; кришки – картон, обклеєний крапчастим синім папером; корінець з бинтами; на корінці паперова наліпка зі шифром «656»; на форзаці старі шифри: «192 S. J.» (червоним чорнилом), «535». Обріз крапчастий синій. 15 x 19 см.

ВІК, S. J. 535¹ (інв. 2886014).

Примірник г:

Примірник походить із книгозбірні Кременецького єзуїтського колегіуму. Без провенієнцій.

Оправа: кришки – картон, обклеєний світло-рожевим «мармуровим»

папером; корінець із світлої шкіри з бинтами. На корінці паперова наліпка з старими шифрами «37», «663». На форзаці старі шифри: «192 S. J.» (червоним чорнилом), «535». 16 x 18,7 см.

ВІК, S. J. 535². (інв. 2886015).

Примірник д: без титульного аркуша.

Провенієнції:

1) «Bresten[sis] Coll[egii] Soc[ietatis] J[esu]». («Берестейського колегіуму Товариства Ісуса»). [Рукоп. XVIII ст.; тит.].

2) «№ 1227. Изъ библиотеки Дрогиченского училища». [Рукоп. XIX ст.; тит., форзац].

Стародрук належав Берестейському єзуїтському колегіуму. Осередок Товариства Ісуса у Бересті був заснований за ініціативою луцького біскупа Андрія Липського (1617–1622) на кошти канцлера ВКЛ Лева Сапіги (1557–1633). Доля книгозбірні колегіуму склалася так. Після касації Товариства Ісуса 1773 р. рухоме і нерухоме майно Берестейського колегіуму було передано місцевим отцям василіянам, чий монастир і школа функціонували до 1831 р. Після закриття василіянського монастиря книжки поезуїтської бібліотеки перейшли у власність Берестейського повітового дворянського училища. З останнього їх за каталогом було передано до Дорогичинського повітового дворянського училища (Білостоцька обл.). У 1851 р. до Київського університету Св. Володимира надійшла від попечителя Віленського навчального округу пропозиція безкоштовно передати книжки берестейських єзуїтів для Університетської бібліотеки, оскільки вони не потрібні для навчальної програми повітового училища. Книжки були надіслані до Києва впродовж 1852 р. (ДАК, ф. 16, оп. 290, спр. 168, 66 арк.; Материали для географии и статистики России, собранные офицерами Генерального штаба: Гродненская губерния / сост. П. Бобровский. – СПб, 1863. – Ч. 2. – С. 476, 481, 483–84, 977–78). У 1927 р. за постановою колегії Народного комісаріату освіти УСРР від 2 серпня 1926 р. фундаментальна бібліотека Університету Св. Володимира і книжки студентського відділу, загальною кількістю 500 тис. томів, були передані ВБУ. Серед переданих книжок були й стародруки Берестейського єзуїтського колегіуму.

Оправа: півшкіряна; кришки – картон, обклеєний «мармуровим» папером у синьо-брунатних кольорах; корінець і нарижники шкіряні; обріз крапчастий брунатний. 14,5 X 18,5 см.

ВІК, 1855–919 (інв. 207732).

Примірник е:

Провенієнції:

1) «456. Ex libris Stanislai Mikoszewski» («456. З книг Станіслава Мікошевського»). [Рукоп.; I половина XVIII ст.; форзац];

2) «Ex libris Stanislai Mikoszewski. / Emptus his liber – f. 4. / Connotatus in Catalogu[s] libror[um] 1734 A[nno]» («З книг Станіслава Мікошевського. Ця книжка куплена за 4 флорена. Записана до каталогу книжок 1734 року»). [Рукоп.; форзац];

3) «F. Mikoszewski A. 1800» [Шрифтовий екслібрис, затертий; тит.];

4) «I. Mieszkowski Kated[ralny] K[anonik] Lu[c]ki Pro[boszcz] Białogrodecki 1766». («Я. Мешковський, луцький кафедральний канонік, білогородський пробош. 1766»). [Рукоп.; червоне чорнило; тит.];

5) Овальний штамп бібліотеки Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії з написом латинською мовою: «Sigillum Bibliothecae Seminarii Luceo-Zytemerensis» [XIX ст.; тит.].

Примірник належав коморнику Руського воєводства, мірничому й будівничому Станіславові Мікошевському [8, 141–142]. Останній придбав книжку за 4 флорени і записав до каталогу своїх книжок 1734 р. У 1766 р. книжка перебувала у луцького кафедрального каноніка, білогородського пробоша Я. Мешковського. Згодом вона надійшла у фонди бібліотеки Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії.

Оправа: шкіряна; кришки – картон, обтягнутий темно-брунатною шкірою; на кришках лінійна рамка сліпого тиснення; корінець з бинтами, пошкоджений; обріз крапчастий, різнокольоровий. На корінці паперова наліпка із старим шифром семінарії. Між кришками оправи і блоком книжки вплетено по 3 чисті аркуші. 14 x 18,5 см.

ВІК, Armar A-58.

Примірник є:

Провенієнції:

1) «Ex Cathalogo Librorum Joannis de Witte colonellis Artil. R[e]gni m[anu] r[gorgia]» («З каталогу книжок полковника коронної артилерії Яна де Вітте, рукою власною»). [Рукоп. XVIII ст.; тит.];

2) «Sophie Potocka». [Рукоп. XVIII ст.; тит.];

3) «Biblioteka Tulczynska». [Шрифтовий екслібрис. Початок XIX ст.; тит.].

Примірник належав генералу коронної артилерії, багаторічному комендантові Кам'янецької фортеці на Поділлі, відомому архітектору, нумізмату й бібліофілу Янові де Вітте (1709–1785). Його син Юзеф Зеферин де Вітте (1739–1815) був одружений із славнозвісною Софією Главані, у

другому шлюбі дружиною руського воєводи Станіслава Щенного Потоцького (1752–1805). Після розірвання Софією шлюбу з Ю. З. Вітте книжка свекра опинилася у власності колишньої невістки і влилася до Тульчинської палацової бібліотеки Потоцьких. Спадкоємець Тульчинського маєтку Мечислав Потоцький (1800–1876), емігрувавши до Франції, вивіз частину Тульчинської бібліотеки до Парижа. Його єдиний син Миколай Потоцький (1845–1917), не маючи прямих спадкоємців, склав заповіт на ім'я свого кузена Альфреда Потоцького, власника Ланьцута (пом. 1958 р. у Женеві). Таким шляхом примірник опинився в стінах Ланьцутського замку, де зберігається й нині. [8, 97–102, 105–108].

Оправа: кришки – картон, обтягнутий бавовняною блакитною тканиною із срібною ниткою. XVIII ст. Пошкоджена.

Замок-Музей в Ланьцуті, шифр: SD 322.

Gengell, Georgius. De Constantino Magno Primo Christianorum imperatore dissertatio multifariis quaestionibus comprehensa. – Calisii [Kalisz]: Typis Collegii Karnkoviani Societatis Jesu, 1726; 8 °; [7] f., 89, [6] p.

Присвята гнєзненському каноніку Янові Голчинському.

Estr. 19, 92–93.

Примірник а:

Провенієнції:

1) «Ex libris Stanislai Mikoszewski. / 230». («3 книг Станіслава Мікошевського / 230»). [Рукоп., 1 половина XVIII ст.; форзац];

2) «Ex libris Stanislai Mikoszewski / Emptus hic liber f. 1. 10». («3 книг Станіслава Мікошевського. Ця книжка придбана за 1 флорен 10 грошів»). [Рукоп., I-а половина XVIII ст.; форзац];

3) «F. Mikoszewski A. 1800». [Шрифтовий екслібрис; тит.].

Примірник належав згаданому Станіславу Мікошевському і був куплений ним за 1 флорен і 10 грошів. Потім надійшов до бібліотеки його родича житомирського межового коморника Франтішка Мікошевського. Останній заповідав передати свою бібліотеку Волинській гімназії у Кременці, що й було виконано. У складі бібліотеки Волинського ліцею книжка «переїхала» до Києва і поповнила бібліотеку Університету Св. Володимира.

Оправа: темно-брунатна шкіра; на кришках лінійна рамка сліпого тиснення; корінець з бинтами і золотим тисненням; обріз крапчастий. 9,5 x 15,5 см.

ВІК, Coll. Mikosz. 192.

Gengell, Georgius. De iudicio particulari, dissertatio multifariis comprehensa quaestionibus. Inter eas quaestio ultima est: an veritati

consonet historia, quae refert, quendam defunctum doctorem parisiensem, palam ex feretro denuntiasset se in iudicio particulari accusatum, iudicatum, et damnatum? Probaturque narrationem illam veritati esse conformem. – Leopoli [Львів]: Typis Collegii Sieniaviani Societatis Jesu, 1725; 8 °; [8], 92, [4] p.

Присвята холмському біскупові Яну Феліксові Шанявському.

Estr. 17, 94; ЗІ № 1041: ЦНБ, ЛБАН, бібліотека Лопатинських (Люблін), бібліотека Торунського університету, бібліотека ПАН у Курнику.

Примірник а:

Примірник походить з бібліотеки Кременецького єзуїтського колегіуму. Провенієнції:

1) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI» [XIX ст.; зв. тит.];

Оправа: півшкіряна; кришки – картон, обклеєний світло-рожевим папером; корінець з бинтами і двома паперовими наліпками: на одній – назва книжки, на іншій – старий шифр «705». На форзаці старі шифри «196 S. J.» (червоним чорнилом), «568». 9,5 x 15,5 см.

ВІК, S. J. 568.

Примірник б:

Провенієнції:

1) «Ex Libris / Bibliothecae / Monasterii / Polocensis / [in] Arce / Ord[dinis] / S[ancti] Basilij M[agni]». («3 бібліотеки Полоцького монастира Ордену Св. Василя Великого»). [Рукоп. XVIII ст.; тит., с. 3];

2) «Z Biblioteki Seminar[ii] Poioс[kiej]» («3 бібліотеки Полоцької семінарії»). [Рукоп. XIX ст.; тит.].

Примірник належав бібліотеці Полоцького василіянського монастиря. Потім – Полоцькій греко-католицькій семінарії. За розпорядженням св. Синоду її бібліотека (3527 назв, 5547 тт.) була передана до Київської духовної академії у 1900–1901 навчальному році. (Отчет о состоянии Киевской Духовной Академии за 1900–1901 учебный год // Труды КДА. – 1901. – Т. 3. – № 11. – С. 457). За постановою Президії Укрголовпросвіти від 30 липня 1923 р., протокол № 61, п. 20 (Архів НБУВ, оп. 1, спр. 71, арк. 1, 4, 7 зв.) у листопаді 1923 р. у складі фундаментальної бібліотеки КДА вона влилася до фондів ВБУ. (История Центральной научной библиотеки Академии наук Украинской ССР. – Киев, 1979. – С. 55).

Оправа: кришки – картон, обклеєний світло-рожевим папером; верхня кришка відсутня. 9 x 15,2 см.

ВІК, D II 12/686.

Gengell, Georgius. De immortalitate animae humanae veritas (quae totius vitae christianae est basis) multifariis quaestionibus (Elenchum earum exhibet pagina immediate Prologum antecedens) propugnata et illustrate. – Calisii [Kalisz]: Typis Collegii S. R. M. Societatis Jesu, 1727; 4°; [8] f., 124 p., [2] f.

Присвята гнезненському каноніку Янові Голчинському.

Estr. 19, 94.

Примірник а:

Провенієнції:

1) «Pertinet ad bibliotheca[m] Convent[us] Theophil[poliensis] / Ord[ini]s S[anctissimae] Trinit[atis] post Fata P. Leon a S. M. / D. P. 1780». («Належить бібліотеці теофіпольського монастиря Ордену тринітаріїв після смерті отця Леона [...] 1780 року»). [Рукоп. XVIII ст.; тит.];

2) Штмп овальної форми бібліотеки Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії з написом латинською мовою: «Sigillum Bibliothecae Seminarii Luceor-Zytomeriensis». [Тит.; XIX ст.].

Після смерті отця Леона книжка стала належати бібліотеці Теофіпольського монастиря Ордену тринітаріїв. Ймовірно, після закриття цього монастиря у 1832 р. книжка надійшла до Луцького тринітарського монастиря і у складі його бібліотеки після 1850 р., коли було закрито і цей монастир, потрапила до бібліотеки Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії. Згодом у складі стародруків із Науково-дослідної бібліотеки Волинського краєзнавчого музею надійшла до фондів ВБУ.

Оправа: темно-брунатна шкіра, на кришках лінійна рамка сліпого тиснення; корінець з бинтами та орнаментом сліпого тиснення. На корінці вгорі паперова наліпка з шифром семінарської бібліотеки, внизу – паперова наліпка з цифрою «2». Обріз крапчастий, червоний. Подібна до оправи примірника Armar 5–103. 15 x 18 см.

ВІК, Armar 5–104.

Примірник б:

Провенієнції:

1) «Residentiae Cremenecensis / inscriptus a P. Antonio Sieniuta» («Кременецькій резиденції записана отцем Антоном Сенютою»). [Рукоп. XVIII ст.; тит.];

2) Овальний чорний штмп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI» [XIX ст.; зв. тит.].

Книжку надав Кременецькій резиденції Товариства Ісуса її настоятель Антін Сенюта (1696–1762). Перебуваючи в лавах Ордену єзуїтів, Антін Сенюта обіймав посади професора філософії та математики, префекта

школи в Луцьку (1728–30), настоятеля в Кременці (1730–44), ректора колегіумів у Сандомірі (1744–47) і Красноставі (1752–57). Керував будівництвом костелів в колегіумах Кременця та Сандомира [1, 616]. Примірник розділив долю бібліотеки Кременецького єзуїтського колегіуму.

Оправа: півшкіряна; кришки – картон, обклеєний папером «павичеве перо»; корінець і наріжники шкіряні; на корінці дві паперові наліпки; одна з старими шифрами «21», «647», інша – з назвою книжки. На форзаці – старі шифри «200 S. J.» (червоним чорнилом), «527». 15,2 x 19,5 см.

Оправа і провенієнції такі, як у примірнику «Tractatus theologicus...» (ВІК, S. J. 527 (1)).

ВІК, S. J. 527 (2).

Gengell, Georgius. Defensio Aristotelis et Philosophiae Peripateticae per enervationem quinquaginta Lutheri propositionum oppositarum Aristoteli et suae philosophiae. Tractatibus tribus comprehensa. In primo: Propositiones Lutheri viginti, quae opponuntur auctoritati Aristotelis, enervatur. In secundo: Propositiones ejusdem quindecim, quibus impugnatur generaliter Philosophia Peripatetica, convelluntur. In tertio demum: Propositiones aliae quindecimi, Philisophicis scientiis totalibus ut Logicae, Physicae, Metaphysicae et Ethicae adversantes refelluntur. – Pragae [Praha]: Typis Universitatis Carolo-Ferdinandae, in Collegio Societatis Jesu ad S. Clementem, per Joachimum Joannem Kamenicky factorem, 1713; 4°; [8] f., 119 p.

Присвята жидачівському старості Янові Дідошицькому.

Estr. 17, 93.

Примірник а:

Провенієнції:

1) «Collegio Ostrogiensi Soc[ietatis] Jesu inscript[us] liber hic ab Auctore». («Ця книжка Острозькому колегіуму Товариства Ісуса підписана Автором»). [Рукоп.; тит.; н. п. 1727 р.].

Примірник подаровано Острозькому єзуїтському колегіуму автором.

Без оправи.

ВСПВ, In. 2336 (2).

Примірник б:

Провенієнції:

1) «Conventus Theophilpoliensis Coelestis Ordinis / S[anctissimae] Trinitatis ex gratia Illustrissimae Fundatoris». («Теофіпольському монастирю Ордену тринітаріїв з ласки ясновельможної фундаторки»). [Рукоп. XVIII ст.; тит.].

2) Овальний штмп бібліотеки Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії з написом латинською мовою: «Sigillum Bibliothecae Seminarii Luceor-Zytomeriensis». [XIX ст.; тит.].

Книжка була подарована Теофіпольському тринітарському монастирю його фундаторкою Теофілою з Сенявських Яблоновською і розділила долю монастирської бібліотеки.

Оправа: верхня кришка оправи відсутня: залишки дерев'яної дошки, обтягнутої шкірою; нижня кришка – картон, обклеєний кольоровим папером «павичеве перо»; обріз крапчастий, синій; корінець з бинтами, шкіряне покриття відсутнє, заклеєний папером; на корінці паперова наліпка із шифром семінарської бібліотеки; 15,5 x 18,5 см.

ВІК, Armar XVII–595.

Gengell, Georgius. Defensio Theologiae Scholasticae contra Lutherum per enervationem eius Thesium ultra sexaginta oppositarum Theologiae, tractatibus quinque comprehensa. – Leopoli [Львів]: Typis Collegii Societatis Jesu, 1713; 4°; [11] f., 174 p.

Присвят куявському та померанському єпископу Костянтиніві Феліціану Шанявському.

Estr. 17, 93; ЗІ № 889: НБУВ, ЛБАН, бібліотека ім. Лопатинських (Люблін), бібліотека ПАН у Курнику; Систематический каталог библиотеки Киевской духовной академии № 1624.

Примірник а:

Провенієнції:

1) «Collegio Ostrogiensi Soc[ietatis] Jesu inscript[us] liber hic ab Auctore». («Ця книжка Острозькому колегіуму Товариства Ісуса підписана Автором»). [Н. п. 1727 р.; тит.].

Примірник належав бібліотеці Острозького єзуїтського колегіуму.

Без оправи. 15,5 x 18 см. На форзаці старі шифри: «709 н. к. / Экз. 1-й». «25 / Тах. / Zii. 2».

ВСРВ, In. 2336 (1).

Примірник б:

Провенієнції:

1) «R[everen]do Patri in X[ris]to Patri Michaeli Jurkowski S[ocietatis] Jesu / offert Auctor Ejus Demissione sua / P[ater] Georgius Gengell S[ocietatis] Jesu». («Достойному отцю во Христі, отцю Михайлові Юрковському, члену Товариства Ісуса зі смиренністю дарує її автор отець Георгій Генгель, член Товариства Ісуса»). [XVIII ст.; рукоп.; тит.].

2) «Pertinet ad Bibliothecae Camenecens[is] / Ordinis S[anc]tissimae Trinitatis». («Належить Кам'янецькій бібліотеці Ордену тринітаріїв»). [XVIII ст.; рукоп.; тит.].

3) «Conventus Camenecensis Ord[inis] Discalce[atorum] / S[anc]tissimae Trinitatis Red[empt]tionis Captiv[orum]». («Кам'янецького монастиря Ордену тринітаріїв»). [XVIII ст.; рукоп.; форзац].

4) «Spectat ad Foundationem Zynkoviensem Ordinis Discalcea / torum S[anc]tis[s]ima / Trinitatis R[e]d[em]p[tum] / Captivorum». («Передбачена для фундації Ордену тринітаріїв у Зінькові»). [XVIII ст.; рукоп.; тит.].

Книжка була подарована автором професору риторики Кам'янецького єзуїтського колегіума у 1712–13 рр. Михайлові Юрковському. Потім книжка опинилася в бібліотеці Кам'янецького монастиря Ордену тринітаріїв і передбачалася для заснованого осередку Ордену тринітаріїв у містечку Зінькові на Поділлі (тепер село Віньковецького р-ну Хмельницької обл.), який діяв недовго [5, 286]. Чи побував примірник у Зінькові – залишається нез'ясованим через брак фактографічного матеріалу. Найвірогідніше, що він до Зінькова не потрапив і залишався у Кам'янці. А після закриття Кам'янецького тринітарського монастиря у 1832 р., можливо, у складі книжкового фонду Луцького тринітарського монастиря надійшов до бібліотеки Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії у Житомирі. (Міщук С. М. Рукописні та книжкові зібрання Волині у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Київ, 2007. – С. 76). У 1932 р. разом зі стародруками Волинського музею надійшов до ВБУ у Києві.

Оправа: кришки – картон, обклеєний папером «павичеве перо»; корінець шкіряний, дуже пошкоджений. Обріз крапчастий, червоний. 15,6 x 19 см.

ВСРВ, In. 2337.

Примірник в:

Провенієнції:

1) «R[everen]do P[at]ri in X[ris]to P[at]ri Antonio Siarkiewicz S[ocietatis] J[esu] offert Auctor / cum demissione sua P[ater] Georg Guengell S[ocietatis] J[esu]». («Достойному отцю во Христі отцю Антону Сяркевичу, члену Товариства Ісуса зі смиренністю дарує отець Георгій Генгель, член Товариства Ісуса»). [Рукоп.; н. п. 1727 р.; тит.].

2) «Residenciae Cremen[ecensis] S[ocietatis] Jesu». («Кременецької резиденції Товариства Ісуса»). [Рукоп. XVIII ст.; тит.].

3) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI» [XIX ст.; тит.].

Книжка була подарована автором Антону Сяркевичу (8.06.1670–1.09.1733) – члену Товариства Ісуса, який обіймав посаду префекта школи у Ярославі у 1711–14 рр. і одночасно був професором моральної теології в Ярославському колегіумі у 1713–14 рр. [1, 613]. Згодом примірник потрапив до бібліотеки Кременецького єзуїтського колегіуму і розділив долю його книжок.

Оправа: кришки – картон, обклеений папером «павичеве перо»; корінець шкіряний; на корінці дві паперові наліпки: одна з назвою книжки, інша – зі старими шифрами «45» і «671». На форзаці старі шифри «193 S. J.» (червою чорнилом), «551». Обріз крапчастий, червоний. 15 x 18 см. ВІК, S. J. 551.

Примірник г:

Провенієнції:

1) «S. 19». Z Biblioteki Seminar[ium] Połockiego». («З бібліотеки Полоцької семінарії»). [Рукоп.; XIX ст.; тит.].

2) Круглий штамп Полоцької духовної семінарії [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник був у фонді Полоцької греко-католицької семінарії. Разом з її книжками був переданий до бібліотеки КДА. У складі академічної бібліотеки надійшов до ВБУ.

Оправа: кришки – картон, обклеєний зеленим папером із золотим рослинним орнаментом; корінець шкіряний з бинтами, пошкоджений; обріз крапчастий, червоний. 15 x 18 см.

ВІК, Д II 6/293.

Примірник д: бракує останньої сторінки.

Провенієнції:

1) Овальний штамп бібліотеки Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії з написом латинською мовою: «Sigillum Bibliothecae Seminar[i]i Luceor-Zytomiriensis» [XIX ст.; тит.].

Примірник належав бібліотеці Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії.

Оправа: півшкіряна; кришки – картон, обклеєний брунатним крапчастим папером; корінець із золотим тисненням, яке потерте. 15 x 17,8 см.

ВІК, Armar 6–79.

Gengell, Georgius. Eversio Atheismi seu pro Deo contra Atheos libri duo. Primus liber continent Tractatus tres... Secundus liber itidem tractatus tres complectitur... – Brunsbergae [Braunsberg]: Typis Collegii Societatis Jesu, 1716; 4°; [5] f., 378, XVI, [1] p.

Присвята пеплинському абатові Томі Франтішкові Чапському, ченцю Ордену цистерціанців.

Estr. 17, 93.

Примірник а:

Провенієнції:

1) «Collegio Ostrogiensi Societatis Jesu inscribit Auctor» («Острозькому колегіуму Товариства Ісуса підписав Автор»). [Н. п. 1727 р.; тит.].

2) «Colegii Ostrog[iensis] Soc[ietatis] Jesu». [Інш. почерк XVIII ст.; тит.]. Книжка була подарована автором Острозькому колегіуму. А пізніше розділила долю стародруків колегіумної бібліотеки.

Оправа: дерев'яні дошки, обтягнуті шкірою; корінець з бинтами і золот. тис. «EVERSIO/ATHEISM». На корінці дві паперові наліпки: одна з назвою книжки, інша – зі старими шифрами: «298», «714 н. к.». На форзаці старі шифри: «B/437», «27», «№ 714 н. к.». Обріз крапчастий. 15 x 18 см.

ВСПВ, In. 2338.

Примірник б:

Провенієнції:

1) «Collegio Brestensi inscribit Author» («Берестейському колегіуму підписав Автор»). [Рукоп. н. п. 1727 р.; тит.];

2) «№ 1331. Дрогичинського училища» [Рукоп XIX ст.; тит.];

3) «№ 1331. Из библиотеки Дрогичинского училища» [Рукоп. XIX ст.; форзац.].

Примірник подарований автором Берестейському єзуїтському колегіуму і розділив долю колегіумної книгозбірні.

Оправа: шкіряна, темно-брунатна шкіра; корінець із сліпим тисненням; обріз крапчастий. 15,8 x 18,5 см.

ВІК, 1855–809.

Gengell, Georgius. Gradus ad Atheismum. Primum genus graduum per quos in voraginem Atheisticam descenditur, sunt certae peccatorum species. Secundum: Haereses. Tertium demum: Genus graduum, sunt opinioniones quaedam erroneae. De singulis his generibus, separatis tractatibus agitur. – Brunsbergae [Braunsberg]: Typis Collegii Societatis Jesu, 1717; 8°; [7] f., 108 p.

Присвята пеплинському абатові Томі Франтішкові Чапському, ченцю Ордену цистерціанців.

Estr. 17, 93.

Примірник а:

Провенієнції:

1) «Parwie ci kochany / [Gla]bocha hunc libellus / y powiadam ze Kalwin / y Luter barzo blisci synowci / ariusza ... y bezborni / takze [front] arcybistwe Florensci / a Cartesius, y Jansenius / Brat bliski Zwingliusza / una fides vera Romana pro quae et in qua moli / paratus / anno 1721 17 [...].» [Форзац. Маргінальний запис коментаторського характеру зроблено рукою краківського каштеляна Януша Антонія Вишневецького].

2) «Residentiae Cremenecensis Societatis Jesu». («Кременецької резиденції Товариства Ісуса»). [Рукоп.; XVIII ст.; тит.].

3) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI». [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник спочатку належав краківському каштелянові кн. Янушу Антонію Вишневецькому. Потім він передав його до бібліотеки Кременецького єзуїтського колегіуму, і примірник розділив долю його книгозбірні.

Оправа: пергаменова; обріз крапчастий, синій; на корінці дві паперові наліпки одна зі старими шифрами «66», «692», «563», інша – з назвою книжки. На форзаці старі шифри «194 S. J.» (червоним чорнилом), «563». 9,4 x 15,6 см.

ВІК, S. J. 563 (інв. 2886045).

Примірник б:

Провенієнції:

1) «Residentiae Cremenecensis Societatis Jesu». («Кременецької резиденції Товариства Ісуса»). [Рукоп.; XVIII ст.; тит.].

2) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI» [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник належав бібліотеці Кременецького єзуїтського колегіуму і розділив долю цієї книгозбірні.

Оправа: шкіряна, кришки з подвійною лінійною рамкою сліпого тиснення; корінець пошкоджений. На корінці паперова наліпка зі старими шифрами «67», «693». На форзаці старі шифри «195 S. J.» (червоним чорнилом), «563». 9,9 x 15, см.

ВІК, S. J. 563 (інв. 2886049).

Примірник в: без титульного аркуша.

Провенієнції:

1) «Bibliothecae Conventus Janove/censis P[atr]um Bernardinorum». («Бібліотеки монастиря отців бернардинів у Янові»). [Рукоп. XVIII ст.; на останній сторінці присвяти].

Примірник належав бібліотеці монастиря Ордену бернардинів у Янові на Поділлі (тепер – с. Іванів Калинівського р-ну Вінницької обл.). Згодом потрапив до бібліотеки Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії. Із стародруками Науково-дослідної бібліотеки Волинського краєзнавчого музею у 1932 р. надійшов до фондів ВБУ (тепер – НБУВ).

Оправа: паперова обкладинка жовтого кольору. Обріз крапчастий, червоний. На корінці паперова наліпка із шифром бібліотеки Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії. 15 x 9,8 см.

ВІК, Armar 7/№ 175.

Gengell, Georgius. Gradus ad Atheismum... – Editio secunda nova, auctior, cum approbatione Superiorum – Leopoli [Львів]: Typis Collegii Societatis Jesu, 1724; 8°; [20], 132, [8] p.

Присвята пеплинському абатові Томі Франтішку Чапському, ченцю Ордену цистерціанців. Відмінна від присвяти у браунсберзькому виданні.

Estr. 17, 93; ЗІ № 1023: НБУВ, ЛБАН, бібліотека ім. Лопацинських (Люблін), бібліотека Торунського університету, бібліотека ПАН у Курнику.

Примірник а:

Провенієнції:

1) «R[evere]ndo Patri Cantio Choiecki Soc[ietatis] Jesu Superiori Cremenecensis Offert A[uctor]». («Достойному отцю Кантові Хоецькому, члену Товариства Ісуса, кременецькому настоятелю дарує Автор»). [Н. п. 1727 р.; форзац].

2) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI» [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник було подаровано автором настоятелю Кременецького єзуїтського колегіуму Янові Кантові Хоецькому. Книжка розділила долю колегіумної книгозбірні.

Оправа: кришки – картон, обклеєний зеленим папером з золотим рослинним орнаментом; корінець шкіряний з двома паперовими наліпками: на одній – назва книжки, на іншій – старі шифри «32», «695». На форзаці старі шифри «195 S. J.» (червоним чорнилом), «563». Обріз крапчастий, червоний із синім. 9,5 x 16 см.

ВІК, S. J. 563 (інв. 2886050).

Примірник б:

Провенієнції:

1) «Collegii Lublensis Soc[ietatis] Jesu». («Люблінського колегіуму Товариства Ісуса»). [Рукоп. XVIII ст.; тит.].

2) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI». [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник спочатку належав Люблінському єзуїтському колегіуму. Згодом він опинився у Кременецькому єзуїтському колегіумі і розділив долю його книгозбірні.

Оправа: кришки – картон, обклеєний червоним папером з золотим рослинним орнаментом; корінець шкіряний, пошкоджений з паперовою наліпкою зі старими шифрами «64», «690». Обріз крапчастий,

червоний. На форзаці старі шифри «195 S. J.» (червоним чорнилом), «563». 10 x 15,7 см.

ВІК, S. J. 563 (інв. 2886047).

Примірник в:

Провенієнції:

1) «Residentiae Cremenecensis / Sicietatis Jesu 1728. / R. P. Antonio Sienuta / Jesuit» («Кременецькій резиденції Товариства Ісуса 1728 року достойний отець Антін Сенюта»). [Рукоп.; тит.].

2) «Resideniae Cremenecensis Societatis / Jesu 1728». («Кременецької резиденції Товариства Ісуса 1728») [Рукоп.; с. 17].

3) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI». [XIX ст.; зв. тит.].

1728 р. примірник був подарований бібліотеці Кременецького єзуїтського колегіуму його настоятелем Антоном Сенютою і згодом розділив долю книгозбірні.

Оправа: кришки – картон, обклеєний червоним папером із золотим рослинним орнаментом (як у примірнику а); корінець шкіряний з двома паперовими наліпками: на одній – назва книжки, на іншій – старі шифри «80», «708». На форзаці старі шифри «195 S. J.» (червоним чорнилом), «563». Обріз червоний, крапчастий. 9,8 x 15,4 см.

ВІК, S. J. 563 (інв. 2886046).

Примірник г:

Провенієнції:

1) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI». [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник походить з бібліотеки Кременецького єзуїтського колегіуму.

Оправа: кришки – картон, обклеєний кольоровим папером із рослинним орнаментом; корінець шкіряний з паперовою наліпкою зі старими шифрами «74», «700». На форзаці – старі шифри «195 S. J.» (червоним чорнилом), «563». Обріз крапчастий, синій. 9,5 x 15,8 см.

ВІК, S. J. 563 (інв. 2886048).

Примірник д:

Провенієнції:

1) «Brestensis Collegii S[ocietatis] J[esu]». («Берестейського колегіуму Товариства Ісуса»). [Рукоп. XVIII ст.; зв. тит.].

2) «№ 1359. Из библиотеки Дрогичинского училища.». [Рукоп. XIX ст.; форзац].

Примірник належав Берестейському єзуїтському колегіуму.

Оправа: півшкіряна; кришки – картон, обклеєний червоним папером із золотим рослинним орнаментом; корінець і наріжники шкіряні; корінець з бинтами. Обріз крапчастий, жовтий. Оправа пошкоджена. На форзаці запис: «N5 Controv.» 9 x 15,4 см.

ВІК, 1855–522.

Примірник е:

Провенієнції:

1) «Pertinet ad Bibliothecam / Conventus Berestecensis / Ordinis S[anctiss]imae Trinitatis / Redemptionis Captiorum». («Належить бібліотеці монастиря Ордену тринітаріїв у Берестечку»). [Рукоп. XVIII ст.; зв. тит.; повтор запису на 1-й с. присвяти і скорочений варіант запису на тит.].

Примірник належав бібліотеці тринітарського монастиря у Берестечку, уфондованому галицьким каштеляном Томашем Карчевським 1689 р., який проіснував до 1832 р. [5, 283]. Ймовірно, що після закриття монастиря його книжки були перевезені до Луцького тринітарського монастиря, а після закриття останнього – до Житомира, в бібліотеку Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії.

Оправа: картон, обклеєний зеленим папером з орнаментом; корінець шкіряний, пошкоджений; обріз крапчастий, синій. 10 x 15,5 см.

ВІК, Armar 6/№ 144.

Примірник є:

Бракує титульного аркуша.

Провенієнції:

1) Овальний штамп бібліотеки Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії з написом латинською мовою: «SIGILLUM BIBLIOTHECAE SEMINARII LUCEOR-ZYTOMIRIENSIS». [XIX ст.; тит.].

Примірник був у складі бібліотеки Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії.

Оправа: півшкіряна; кришки – картон, обклеєний вишневим папером із золотим рослинним орнаментом; корінець і наріжники шкіряні; корінець пошкоджений; обріз крапчастий, червоний. 10 x 16 см.

ВІК, VI-144 (інв. 2961919).

Gengell, Georgius. Scrutinium unice veritatis in historia triplici scilicet De lapsu Sancti Papae 1. Marcellini. De Sanco. 2. Dionysio Parisiensi Unusne idemque est cum Sancto dionysio Areopagita? 3. De S. Gregorio Magno. Precibusne ille suis liberavit ex inferno animam Trajani Imperatoris? / Auctore R. P. Georgio Gengell Societatis Jesu Theologo. – Leopoli [Львів]: Typis Collegii Sieniaviani Soc. Jesu, 1725; 8°; [8] f., 128 p., [6] f.

Присвята холмському біскупові Янові Феліксу Шанявському.
Estr. 17, 94; ЗІ № 1042: НБУВ, ЛБАН, ХНБ, бібліотека ім. Лопачінських (Люблін), бібліотека Торунського університету.

Примірник а:

Провенієнції:

1) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI». [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник належав бібліотеці Кременецького єзуїтського колегіуму.

Оправа: кришки – картон, обклеєний рожевим папером; корінець шкіряний з бинтами; на корінці дві паперові наліпки: одна з назвою книжки, інша – зі старими шифрами «84», «710». На форзаці старі шифри «198 S. J.» (червоним чорнилом), «571». 9,5 x 15 см.

ВІК, S. J. 571^о (інв. 2886064) (під цим шифром два ідентичні примірники).

Примірник б:

Провенієнції:

1) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI». [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник належав бібліотеці Кременецького єзуїтського колегіуму.

Оправа: кришки – картон, обклеєний червоним папером із золотим рослинним орнаментом; корінець шкіряний. На форзаці старі шифри «708 S. J.» (червоним чорнилом), «571». 9,5 x 15,5 см.

ВІК, S. J. 571² (інв. 2886062)

Примірник в:

Провенієнції:

1) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI». [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник належав Кременецькому єзуїтському колегіуму.

Оправа: півшкіряна; кришки – картон, обклеєний рожевим папером; корінець і наріжники шкіряні; корінець з бинтами; на корінці дві паперові наліпки: одна з назвою книжки, інша – зі старими шифрами «73», «665». На форзаці старі шифри «199 S. J.» (червоним чорнилом), «546». 9,5 x 15 см.

ВІК, S. J. 546 (інв. 2886027).

Примірник г:

Провенієнції:

1) «Collegio Ostrogiensi / S[ocietatis] J[esu] inscribit Auctor. / 1725».

(«Острозькому колегіуму Товариства Ісуса підписав Автор. 1725»). [Рукоп.; тит.].

2) «№ 44. Exemplar 4-tuor». [Рукоп.; форзац].

Примірник був подарований автором Острозькому єзуїтському колегіуму.

Оправа: шкіряна; обріз крапчастий, червоний. 9,5 x 15,2 см.

ВІК: Бібліотека Острозького єзуїтського колегіуму, № 728 н. к.

Примірник д:

Провенієнції:

1) «Bibliothecae Collegii Luceoriensis Societatis Jesu». («Бібліотеки Луцького колегіуму Товариства Ісуса»). [Рукоп. XVIII ст.; зв. тит.].

Примірник належав бібліотеці Луцького єзуїтського колегіуму [7, 38].

Оправа: у каталозі опис оправи примірника не подається.

Волинський обласний державний архів, шифр: № 177.

Gengell, Georgius. Tractatus theologicus de Judicio universali nec non de signis ac rebus proxime antecedentibus Judicium. Item de rebus illud consequentibus. Tractatus huic complectitur quinque disputationes. In 1-ma agitur: an, ubi, et quando futurum Judicium universale? In 2-da: De signis et rebus proxime antecedentibus resurrectionem mortuorum et Judicium. In 3-tia: De ipsa resurrectione. In 4-ta: De adventu Judicis et forma Judicii, ejusque fine. In 5-ta: De statu mundi, ac futura ejus conditione post Judicium universale finitum. – Calisii [Kalisz]: Typis Collegii S. R. M. Societatis Jesu, 1727; 4^о; 174 p., [5] f.

Присвята познанському кафедральному кантору Мацеєві Хелміцькому.

Estr. 17, 94.

Примірник а:

Провенієнції:

1) «Residentiae Cremenecensi / inscriptus a P. Antonio Sieniuta». («Кременецькій резиденції підписав отець Антін Сенюта»). [Рукоп.; XVIII ст.; тит.];

2) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI» [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник був подарований Кременецькому єзуїтському колегіуму його настоятелем Антоном Сенютою і розділив долю колегіумної книгозбірні.

Оправа: півшкіряна; кришки – картон, обклеєний папером «павичеве перо»; корінець і наріжники шкіряні; на корінці дві паперові наліпки: одна

з назвою книжки, інша – зі старими шифрами «21», «647». На форзаці старі шифри «200 S. J.» (червоним чорнилом), «527». 15,2 x 19,5 см.

ВІК, S. J. 527 (1).

Примірник б:

Провенієнції:

1) «Sum Conven[tus] Theoph[ilpoliensis] / Ord[inis] / S[anctissimae] Trinit[at]is / post fata P[atris] / Leonis 1780». («Після смерті отця Леона належить Теофіпольському монастирю Ордену тринітаріїв»). [Рукоп.; тит.];

2) Овальний штамп бібліотеки Луцько-Житомирської дієцезіальної семінарії з написом латинською мовою «Sigillum Bibliothecae Seminarii Luceog-Zytomeriensis». [XIX ст.; тит.].

Доля цього примірника склалася ідентично долі примірника Armar 5–104.

Оправа: шкіряна; корінець з бинтами і орнаментом сліпого тиснення, пошкоджений вгорі. На кришках лінійна рамка сліпого тиснення. Обріз крапчастий, червоний. 15,3 x 18,8 см.

Подібна до оправи примірника Armar 5–104.

ВІК, Armar 5–103.

Примірник в:

Провенієнції:

1) «R[everendo] P[at]ri Jacobo Sokolensk[is] S[ocietatis] J[esu]. Auctor». («Достойному отцю Якобу Соколенському, члену Товариства Ісуса. Автор»). [Рукоп., н. п. 1727 р.; тит.];

2) «C[onve]ntus Be[r]dico Carmel[itarum] Discal[ceatorum]» («Бердичівського монастиря босих кармелітів»). [Рукоп. XVIII ст.; тит.];

3) «Берд. 3880» [Рукоп. XIX ст.; тит.].

Примірник був подарований автором члену Товариства Ісуса Якубові Соколинському. Згодом опинився в Бердичівському монастирі босих кармелітів. У складі монастирської книгозбірні поповнив бібліотеку Університету Св. Володимира, до якої було передано бібліотеку Бердичівського монастиря босих кармелітів у 1878 р.

Оправа: кришки – картон, обклеєний темно-фіолетовим папером; корінець пергаментний; на корінці паперова наліпка з шифрами «С 14» і «3880». Обріз крапчастий, синій. 16 x 19 см.

ВІК, Берд. 3880.

Gengell, Georgius. Vindiciae Marianae innocentiae per enervationem propositionum quadraginta illibatae conceptioni pretiosissimae Dei Parentis adversantium. – Leopoli [Львів]: Typis Collegii Sieniaviani Societatis Jesu, 1725; [8] f., 216 p., VII p., [4] f.; 4°.

Присвята полоцькому воєводі Станіславові Денхофу.

Estr. 17, 94–95; ЗІ № 1043 : НБУВ, ЛБАН, бібліотека ім. Лопатинських (Люблін), бібліотека ПАН у Курнику.

Примірник а:

Провенієнції:

1) «Ex Libris / Stanislai Mikoszewski». («З книг Станіслава Мікошевського»). [Рукоп.; XVIII ст.; форзац].

2) «Ex Libris Stanislai Mikoszewski». [Рукоп.; початок XIX ст.; форзац. Запис зроблено іншим почерком].

3) «Ex Libris / Stanislai Mikoszewski / Emptus hic liber f. 3. / Connotatus in Catalog[us] libror[um] 1734 A[nn]o». («З книг Станіслава Мікошевського. Ця книжка куплена за три флорени. Записана до каталогу у 1734 році»). [Рукоп.; форзац нижньої кришки. Почерк запису, як у провенієнції під № 1].

Примірник походить з родової бібліотеки шляхтичів Мікошевських.

Оправа: шкіряна; на кришках лінійна рамка сліпого тиснення; на корінці паперова наліпка з латинською літерою «E»; обріз крапчастий, брунатний. 16 x 18,5 см.

ВСПВ, In. 1471.

Примірник б:

Провенієнції:

1) «Collegio Ostrogiensi / S[ocietatis] J[esu] inscribit Auctor» («Острозькому колегіуму Товариства Ісуса підписав Автор»). [Рукоп.; н. п. 1727 р.; тит.].

Примірник був подарований автором Острозькому єзуїтському колегіуму і розділив долю його книгозбірні.

Оправа: шкіряна; обріз крапчастий, червоний; на корінці паперова наліпка «565 н. к.». На форзаці старі шифри: «№ 37», «№ 565 н. к. / Экз. 2», «п-11/Тах./Ziil 1/gr. 15». 15,5 x 19 см.

ВСПВ, In. 2339.

Примірник в:

Провенієнції:

1) Овальний чорний штамп бібліотеки Київського університету Св. Володимира з написом латинською мовою: «BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS ST. VLADIMIRI». [XIX ст.; зв. тит.].

Примірник походить з бібліотеки Кременецького єзуїтського колегіуму.

Оправа: півшкіряна; кришки – картон, обклеєний жовтим папером. На корінці паперова наліпка з шифром «667». Корінець з бинтами. На форзаці старі шифри «201 S. J.» (червоним чорнилом), «548». 14,5 x 17 см.

ВІК, S. J. 548.

Примірник 2:

Провенієнції:

1) «Nis Liber R. [D.] Deodati Jachimenski post obitu[m] applicatus bibliothecae M[ils]censi». («Ця книжка після смерті достойного отця Деодата Яхименського належить [Милецькій]? бібліотеці»). [Рукоп.; XVIII ст.; тит.].

Примірник належав Деодату Яхименському, після смерті якого перейшов до бібліотеки, місцезнаходження якої не вдалося локалізувати за браком фактографічних даних.

Оправа: шкіряна; на кришках лінійна рамка сліпого тиснення; верхня кришка і корінець пошкоджені. Обріз крапчастий. 15 x 18 см.

ВІК, ВХV 8/295.

Зібраний, опрацьований і викладений у публікації матеріал переконує, що кожний примірник стародрукованого видання з накладу своїми провенієнціями є одним з основних і унікальних джерел інформації про міграцію книжок та їх соціокультурне побутування. Примірники творів Г. Генделя, які нині зберігаються у фондах НБУВ, у XVIII–XIX ст. знаходилися у монастирських книгозбірнях, приватних бібліотеках світських осіб, належали духовним особам, світським навчальним закладам різного рівня. Описані стародруки яскраво ілюструють шлях комплектування тогочасних монастирських книгозбірень як авторські дари. Водночас одержаний фактографічний матеріал суттєво доповнює історію фондів сучасних бібліотек, де нині зберігаються стародруки.

Список використаної літератури

1. Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy. 1564–1995 / Opracował L. Grzebień przy współpracy zespołu jezuitów. – Kraków, 2004.
2. Encyklopedia powszechna. – Warszawa, 1867. – Т. 24.
3. *Grzebień L.* Organizacja bibliotek jezuitskich w Polsce od XVI do XVIII wieku / Archiwa, Biblioteki i Muzea kościelne. – Lublin, 1975. – Т. 30, Т. 31.
4. *Niesiecki K.* Herbarz polski, powiększony dodatkami z późniejszych autorów / Wydany przez J. N. Bobrowicza. – W Lipsku, 1839–1846. – 10 t.
5. Podręczna encyklopedia kościelna. – Warszawa, 1914. – Т. 39/40.
6. *Poplatek J.* Gengell Jerzy // Polski słownik biograficzny. – Kraków, 1949–1958. – Т. 7/5. – З. 35. – S. 385.
7. Стародруки Речі Посполитої XVII–XVIII ст. у Волинських збірках: Каталог 0/ Уклад. С. В. Позіховська, О. Л. Позіховський. – Луцьк, 2006.
8. *Ціборовська-Римарович, І.* Родові бібліотеки Правобережної України XVIII століття (Вишневецьких – Мнішеків, Потоцьких, Мікошевських): історична доля та сучасний стан. – Київ, 2006. – 394 с.: іл.

Розділ IV

**Книжкові та електронні
біографічні видання:
спільне і відмінне,
традиції і новаторство**